

Yksilökohtainen opiskeluhuolto

Marke Hietanen-Peltola, ylilääkäri

Rovaniemi 27.1.2015

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Esityksessä käytetyt termit

- **Opiskeluhoolto** = entiset oppilashuolto + opiskelijahuolto
- **Opiskelija** = esikoululainen, peruskoululainen ja lukion tai ammatillisen koulutuksen opiskelija
- **Oppilaitos** = esikoulu, koulu, oppilaitos tai opetusyksikkö
- **Kuraattori** = kuraattori ja vastaava kuraattori

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki tuli voimaan 1.8.2014, mikä muuttui?

Opiskeluhuollon suunnittelu ja ohjaus sai rakenteet

- Monialaiset opiskeluhuollon ryhmät
- Monialaisesti laaditut suunnitelmat

Yhteisöllinen opiskeluhuolto vahvistui

- Ensisijainen opiskeluhuollon toteuttamismuoto
- Monialaisesti suunniteltu ja toteutettu

Yksilökohtainen opiskeluhuolto tarkentui ja parani

- Opiskeluhuoltopalvelujen saatavuus parani ja käytännöt yhtenäistyivät
- Monialainen yksilökohtainen yhteistyö sai rakenteen (monialainen asiantuntijaryhmä)
- Asiakkaan osallisuus ja tietosuoja paranivat

Opiskeluhuoltoa toteutetaan

- Ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko oppilaitosyhteisöä tukevana **yhteisöllisenä opiskeluhuoltona**.
- Opiskelijoilla on lisäksi **oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhuoltoon**.

Yksilökohtainen opiskeluhuolto

- Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut
- Opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalvelut
- Monialainen yksilökohtainen opiskeluhuolto = monialainen asiantuntijaryhmä
- Erityisoppilaitoksissa järjestetyt sosiaali- ja terveystyöpalvelut

On sekä ehkäisevää että tukea tarjoavaa työtä!

Kouluterveydenhuollon palvelut

- Terveystarkastukset jokaisella luokalla
- Laajat terveystarkastukset luokilla 1, 5 ja 8.
 - Vanhemmat mukana
 - Koko perheen hyvinvoinnin selvittely
- **Seuranta- ja lisäkäynnit tarpeen mukaisesti sekä terveydenhoitajalla että lääkärillä**
- **Terveydenhoitajan avoimet vastaanotot**
- Suun terveydenhuolto
- Terveystilan toteamista varten tarpeelliset erikoistutkimukset (silmä- tai korvalääkäri, lasten- tai nuorisopsykiatri tai psykologi)
- Esikoululaisen terveystarkastukset tulevat lastenneuvolasta

Palvelujen saatavuus kouluterveydenhuollossa

- Terveystarkastusten ajankohdat määrätty
- Terveystarkastaja tulee voida tavoittaa myös ilman ajanvarausta

Opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalvelut (HE67/2013)

- Opiskelun ja koulunkäynnin yksilöllinen tuki
- Tuetaan
 - Oppimista
 - Hyvinvointia
 - Sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia
- Edistetään yhteistyötä
 - Opiskelijoiden perheiden kanssa
 - Muiden opiskelijan opiskelua tukevien läheisten kanssa

Opiskeluhuollon kuraattoripalvelut (HE67/2013)

- Opiskelijan tilanteen kartoitus
- Tuen tarpeen arviointi
- Sosiaalinen selvitys
 - Koulunkäynti
 - Opiskelu- ja oppimisympäristö
 - Opiskelijan toimintakyky, vointi ja jaksaminen
 - Perhe- ja kotitilanne
 - Kaverisuhteet
 - Harrastukset
 - Vapaa-ajan vietto
- Ohjaus ja tukikeskustelut
- Koulunkäyntijärjestelyt

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Opiskeluhuollon psykologi palvelut (HE67/2013)

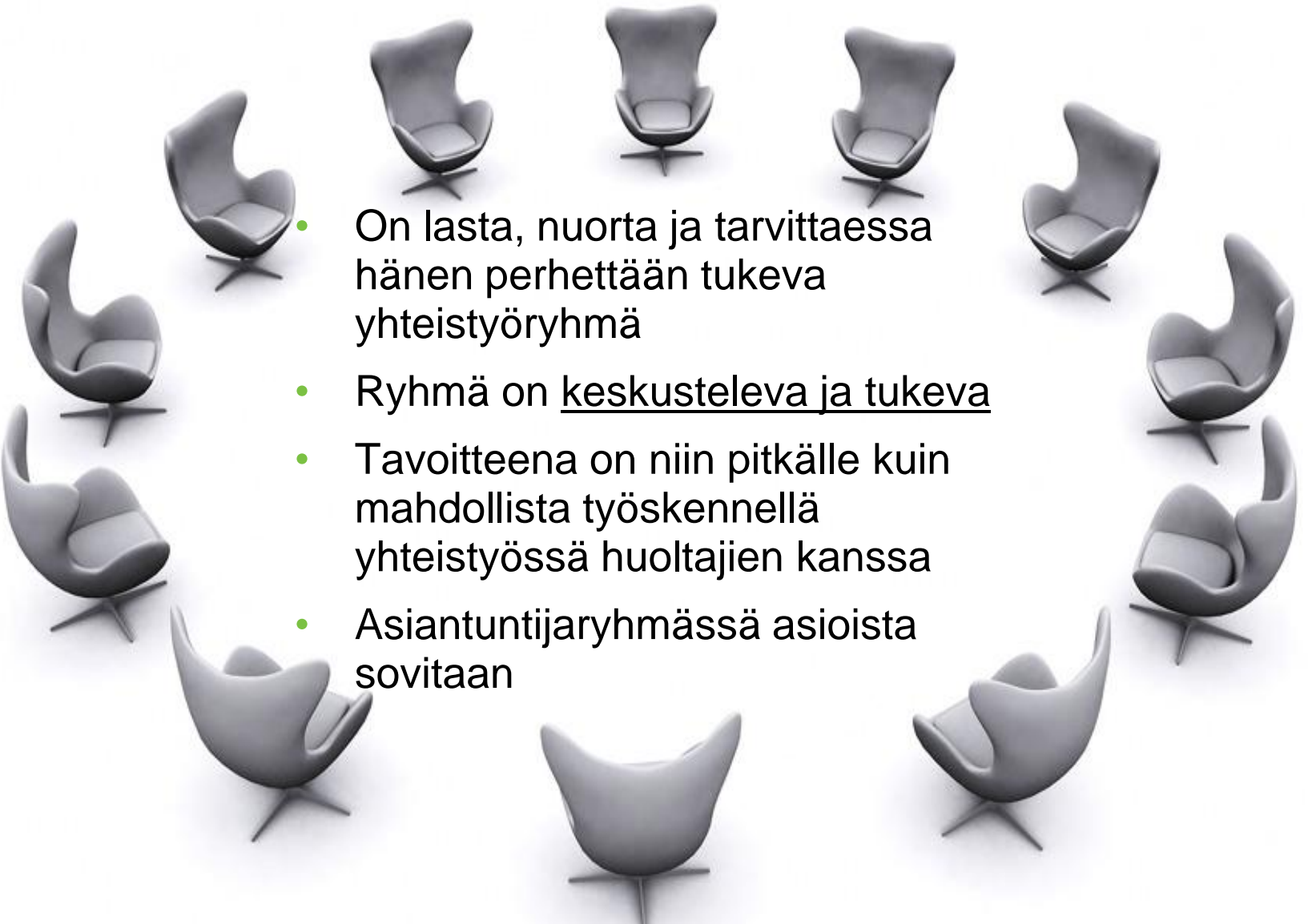
- Lapsen ja nuoren kehitykseen, oppimiseen tai koulunkäyntiin liittyvien kysymysten selvittely ja arviointi
 - Psykologinen arviointi
 - Neuvottelut vanhempien ja koulun henkilöstön kanssa
 - Psykologiset tutkimukset (ml psykologiset testit)
 - Lausuntojen laatiminen
 - Tukitoimien sekä opetusjärjestelyjen suunnittelu
 - Yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa
- Opiskelijoiden yksilöllinen tuki ja ohjaus tunne-elämän kehitykseen, sosiaaliseen vuorovaikutukseen tai oppimiseen liittyvissä pulmissa
- Tuki perheille lapsen ja nuoren kehitykseen, vanhemmuuteen tai perheen ongelmatilanteisiin liittyvissä kysymyksissä

Kuraattori- ja psykologipalvelujen saatavuus

- Opiskelijalle tarjottava mahdollisuus **keskustella henkilökohtaisesti** opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin kanssa
 - Viimeistään **seitsemäntenä** oppilaitoksen työpäivänä opiskelijan pyynnöstä
 - Kiireellisissä tapauksissa mahdollisuus keskusteluun tarjotaan **samana tai seuraavana** päivänä
 - Myös opiskelijan huoltajan tai muun henkilön pyynnöstä
 - Ei kuitenkaan silloin, jos on kyse ainoastaan yhteydenottajan neuvonta tai ohjaus
 - Keskustelun järjestäminen on selkeästi tarpeetonta

Monialainen asiantuntijaryhmä

-
- On lasta, nuorta ja tarvittaessa hänen perhettään tukeva yhteistyöryhmä
 - Ryhmä on keskusteleva ja tukeva
 - Tavoitteena on niin pitkälle kuin mahdollista työskennellä yhteistyössä huoltajien kanssa
 - Asiantuntijaryhmässä asioista sovitaan

Monialainen asiantuntijaryhmä

- Selvittää yksittäisen opiskelijan **tuen tarvetta, tukee ja järjestää** tarvittavia opiskeluhuollon (tai muita) **palveluja**
- Opiskelija ja huoltajat osallistuvat aina ryhmään
 - Huomioitava opiskelijan ikä- ja kehitystason mukainen itsenäinen asiakkuus yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa
- Kootaan tapauskohtaisesti, mukaan vain asiaan tarpeelliset henkilöt
- Valitsee keskuudestaan ryhmän vastuuhenkilön

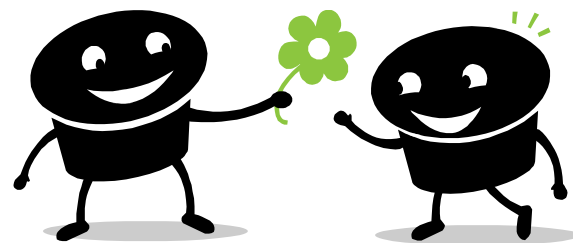

Monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen

- Ryhmän kokoaa se, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu = se jolla huoli herää
 - ei voida delegoida tietyille ammattilaiselle, koska kukaan ammattilainen ei ole jokaisessa asiantuntijaryhmässä mukana
- Ryhmän kokoaminen ja työskentely perustuvat opiskelijan ja (opiskelijan ikä- ja kehitystasoisesti) huoltajan **suostumukseen**
 - kysytään keitä opiskelija / huoltaja haluaisi mukaan
 - voi kertoa ketä on tarjolla / ehdottaa tarpeellisia tahoja
 - ei saa painostaa tai ylipuhua!
 - ryhmää voidaan täydentää tai karsia työn edetessä
 - hyvä tapa on pyytää suostumus kirjallisena ensimmäisessä tapaamisessa
- Opiskeluhuollon **yhteistyötahot** tai **opiskelijan läheiset** voidaan pyytää mukaan opiskelijan/huoltajan kirjallisella suostumuksella

Tiedonsiirto monialaisessa asiantuntijaryhmässä

- Yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on lupa salassapidon estämättä vaihtaa tietoja, jotka ovat välttämättömiä opiskeluhuollon järjestämisessä
- Opiskeluhuollon järjestämisessä välttämättömiä tietoja voidaan antaa myös opiskeluhuollosta vastaavalle viranomaiselle
- Neuvoa voidaan kysyä eri asiantuntijoilta julkisuuslain mukaisesti

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Asiantuntijaryhmän kirjaamisista

- Vastuhenkilö vastaa kirjauksista opiskeluhuoltokertomukseen
 - ei voi etukäteen säilyttää tietylle ammattilaiselle tai kieltää
- Myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet voivat kirjata
- Opiskeluhuollon palvelujen henkilöstö kirjaa lisäksi myös omiin asiakirjoihinsa

Opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhuollon asiakkaana

- Opiskeluhuoltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan ja hänen huoltajiensa kanssa
 - vanhempien tukea tarvitaan pulmatilanteissa!
- Opiskelijan toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti
- Arviota kehitystasosta ja lapsen/nuoren edun toteutumisesta tarvitaan, kun opiskelija kieltää yhteydenoton huoltajaan tai opiskelijan ja huoltajan mielipiteet asian hoitamisesta eroavat
 - ei ole olemassa mitään ikärajoja tähän!
- Arvion tekee aina sosiaali- tai terveydenhuollon ammattilainen
- Tehty arvio ja sen lopputulos on kirjattava
- **Huoltaja ei voi kieltää alaikäistä käyttämästä opiskeluhuollon palveluja**

Yksilökohtainen opiskeluhoito opiskeluhooltosuunnitelmassa

- Kuvaa yksilökohtaisen opiskeluhoillon ja sen työtavat juuri kyseisessä oppilaitoksessa
- Kuvataan myös opiskeluhoillon palvelut ja niiden sisältö sekä monialainen yhteistyö yksilökohtaisessa opiskeluhoillossa
- Opetussuunnitelman perusteet antavat perusrakenteen ja ohjeellisen sisällön
- Laaditaan monialaisessa yhteistyössä (esim oppilaitoskohtaisessa opiskeluhooltoryhmässä) ja samalla sovitaan työtavoista ja yhteistyökäytänteistä
 - Opettajan ja kouluterveydenhuollon yhteistyö laajassa terveystarkastuksessa
 - Sairauden vaatima hoito, erityisruokavalio, lääkitys
 - Asiantuntijaryhmän kokoamiseen ja työskentelyyn liittyvät käytänteet
 - Opiskelijan iän- ja kehitystason sekä edun toteutumisen arviointi
 - Yhteistyökäytänteet oppilaitoksen ulkopuolelle

Helmi 1 Ik

- Opettaja kiinnittää huomiota siihen, että Helmi on koulussa joskus tosi väsynyt. Vaatteetkin ovat satunnaisesti hyvin likaiset. Helmi oppii hyvin, joskus kirjat hukassa. Asia ollut vanhempainvartissa esillä.
- Helmin nukahtaessa tunnilla ottaa opettaja yhteyttä kotiin. Äiti kertoo perheen tilanteen olevan vaikea ja epäilee voimiensa kohta loppuvan. Opettaja ehdottaa, että Helmin ja perheen tilanteesta keskusteltaisiin ryhmässä.
- Yhdessä sovitaan, että mukaan pyydetään opettajan lisäksi kuraattori ja aamu/iltapäiväkerhon ohjaaja
- Toisessa kokoontumisessa ryhmää täydennetään terveydenhoitajalla ja lastensuojelun työntekijällä.
- Perheelle järjestetään tukea lastensuojelun kautta sekä päihdepalveluista

Taavi 5 lk

- Taavi käy toistuvasti kouluterveydenhoitajan vastaanotolla epäselvien särkyjen ja kipujen vuoksi
- Terveysdenhoitaja soittaa Taavin kotiin ja keskustelee asiasta äidin kanssa.
- Äiti kertoo, että hänellä on 2 kk sitten todettu rintasyöpä ja hoidot ovat juuri menossa. Arvelee pojan olevan huolissaan tästä ja toivoo apua Taavin tukemiseen asiassa, sillä omat voimavarat vähissä.
- Sovitaan, että asian tiimoilta kootaan ryhmä, johon äidin, isän ja Taavin lisäksi tulevat mukaan terveysdenhoitaja, luokanopettaja ja koulunkäyntiavustaja.
- Seuraavalle kerralle mukaan pyydetään myös koulupsykologi ja yhdessä sovitaan toimista, joilla Taavia tuetaan koulussa ja kotona tässä perheen voimavaroja vaativassa tilanteessa

Taavi 5 lk / vaihtoehto

- Taavi käy toistuvasti kouluterveydenhoitajan vastaanotolla epäselvien särkyjen ja kipujen vuoksi. Terveystenhoitaja soittaa Taavin kotiin ja keskustelee asiasta äidin kanssa. Äiti kertoo, että hänellä on 2 kk sitten todettu rintasyöpä ja hoidot ovat juuri menossa. Arvelee pojan olevan huolissaan tästä.
- Äiti toteaa, että hän käsittelee asiaa vielä kertaalleen Taavin kanssa kotona ja palaa asiaan.
- Myöhemmin äiti kertoo, että on jutellut Taavin kanssa. Uskoo Taavin huolen helpottaneen.
- Sovitaan, että Taavi voi tarvittaessa aina tulla terveydenhoitajalle juttelemaan.
- Lisäksi sovittiin, että äiti kertoo itse Taavin opettajalle perheen tilanteesta.
- **Se miten edetään riippuu oppilaan ja perheen toiveista sekä tarpeista!**

Emmi 9 Ik

- Liikunnan opettaja huomaa liikuntatunnilla viiltelyjälkiä
- Tunnin jälkeen opettaja ottaa asian puheeksi kahden kesken Emmin kanssa
- Emmi kertoo jälkien olevan jo vanhoja ja kieltää opettajaa ottamasta yhteyttä vanhempiin
- Opettaja tuo esiin, että asiasta on kerrottava opiskeluhuoltoon, jolloin Emmi valitsee sopivaksi työntekijäksi terveydenhoitajan
- Opettaja kertoo huolestaan kouluterveydenhoitajalle, joka tapaa Emmiä
- Viillot ovat vanhoja, mutta Emmi on edelleen ahdistunut ja lisäksi esiin tulee koulukiusaamista. Emmi kieltää edelleen yhteydenoton kotiin.
- Emmin luvalla terveydenhoitaja kokoaa asiantuntijaryhmän, johon kutsutaan Emmin ja terveydenhoitajan lisäksi kuraattori ja liikunnanopettaja sekä Emmin paras kaveri.
- Ryhmässä keskustellaan ja selvitetään Emmin tilannetta. Toisessa kokoontumisessa Emmi itse ottaa puheeksi äidin kutsumisen mukaan seuraavaan tapaamiseen.

Monialainen opiskeluhoolto ja sen johtaminen opas

- Laadittu yhteistyössä:
 - Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
 - Opetushallitus
 - Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö
 - Opetus- ja kulttuuriministeriö
- Ilmestyy keväällä 2015

Uuden lain mukaista tietoa opiskeluhuollosta:

www.thl.fi/kasvunkumppanit

